

Regeringskansliet
Landsbygds- och infrastrukturdepartementet
li.remissvar@regeringskansliet.se
li.smf@regeringskansliet.se

Remiss om SOU 2025:93 En robust skogspolitik för ett aktivt skogsbruk

Er beteckning: LI2025/01500

Förtydligande

Det har varit svårt att tyda om de förslag som kom i delbetänkandet SOU 2024:91 "Ett tydligt regelverk för aktivt skogsbruk" fortfarande är med som förslag, då det i sammanfattningen av uppdraget står att vissa delar är redovisade i delbetänkandet, men vissa förslag lyfts igen, dock inte alla.

Länsstyrelsen Gävleborg vill därför understryka att de synpunkter som lämnades i yttrandet över delbetänkandet SOU 2024:91 kvarstår.

Sammanfattning

Det är konstaterat att Sveriges skogar, dess råvaror och värden inte räcker till alla anspråk vilket kan leda till nya målkonflikter i skogen och att de målkonflikter som redan finns skärps och förstärks. Det finns en mångfald av företag som på olika sätt använder och baserar sin verksamhet på skogen, såväl skogsbolag som naturturism. Utredningen förespråkar balans mellan de två skogspolitiska målen produktion och miljö, men tillsammans är det många av förslagen som ger en tydlig övervikt åt produktionssidan. Det krävs ett helhetsgrepp som beaktar samtliga utmaningar vi står inför som rör skogen; ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet. Länsstyrelserna har i sin roll möjlighet att samordna staten regionalt i detta arbete och rekommendationen är att bygga vidare på de samverkansstrukturer som finns, som de regionala skogsprogrammen eller andra former av regionalt samarbete.

Inledning om Länsstyrelsens roll och regional förankring

I dag syns en ökad konkurrens om skogsmarken, skogens råvaror och dess värden. Det är konstaterat att skogen inte räcker till alla anspråk vilket kan leda till nya målkonflikter i skogen och att de målkonflikter som redan finns skärps och förstärks. Länsstyrelsen är en tvärsektoriell regional myndighet som verkar inom många samhällssektorer vilket gör oss särskilt lämpade att arbeta med sammanvägda bedömningar utifrån regionala förutsättningar. Eftersom skillnaderna är stora mellan länen, behövs en stark regional förankring.

Länsstyrelserna vill se en livskraftig skogsnäring med lönsamma företag. Det rör såväl det skogliga arbetet i sig som alla förädlingsled. Strukturen på skogsägandet varierar över landet och det finns en mångfald av företag som på olika sätt använder och baserar sin verksamhet på skogen. Mellan länen varierar andelen produktiv skogsmark från 37 till 83 procent av landytan, vilket innebär att skogliga frågor är relevanta för alla län men utifrån länens och länens skogliga aktörers olika förutsättningar. Även om skogen oftast ses som en sektor i sig behöver den hanteras i ett sammanhang med andra frågor.

Länsstyrelserna föreslår även att de regionala skogsprogrammen kan fungera som regionala skogliga råd för att bidra till att uppfylla den svenska skogspolitiken. Det nationella och regionala skogsprogrammet är en samverkansprocess som syftar till att hantera komplexa och ofta konfliktfyllda frågor inom skogspolitiken. I processen ingår länsstyrelser, regioner, skogsägare, miljöorganisationer, industri, forskare och andra relevanta intressenter. Länsstyrelserna förespråkar att regeringen använder det nationella och de regionala skogsprogrammen som bärare inom det skogspolitiska området, i likhet med hur skogsprogram används i många andra länder med omfattande skogssektor.

För att skapa robusthet och säkra långsiktigheten behöver hänsyn till andra väsentliga nationella mål vägas in. Det gäller biologisk mångfald, ekosystemtjänster, klimatförändringarnas påverkan på skogsbruket och behovet av klimatanpassning inom skogsbruket. Det krävs med andra ord ett helhetsgrepp som beaktar samtliga utmaningar vi står inför som rör skogen; ekonomisk, ekologisk och social hållbarhet.

Övergripande synpunkter

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker utredningens övergripande utgångspunkt och bedömningen att de två skogspolitiska målen produktion och miljö ska ligga fast. Dock anser inte länsstyrelsen att bedömningen att de två skogspolitiska målen utvecklas positivt stämmer. Utredningen skriver att det även fortsättningsvis ska vara balans mellan de två skogspolitiska målen produktion och miljö, men det är många av förslagen som ger en tydlig övervikt åt produktionssidan.

Länsstyrelsen Gävleborg delar inte bilden att miljön i skogslandskapen utvecklas positivt. Denna grundläggande beskrivning av nuläget och utgångspunkt för hela utredningen och alla dess förslag, försvårar för fortsatt lösningsfokuserad dialog mellan olika aktörer som kommer beröras.

Länsstyrelsen Gävleborg rekommenderar att bygga vidare på de samverkansstrukturer som finns, som de regionala skogsprogrammen eller andra former av regionalt samarbete. Det borgar för hänsynstagande till de skilda förutsättningarna i olika län. Länsstyrelserna har i sin roll möjlighet att samordna staten regionalt i detta arbete.

Länsstyrelsen Gävleborg bedömer att utredningens förslag till stor del är kortsiktiga och i vissa fall kan skapa osäkerhet, vilket inte är till fördel för skogsnäringens långsiktiga utveckling. Länsstyrelsen ser att vissa förslagen riskerar att skapa större osäkerhet hos markägare och mindre förutsägbarhet om vad som gäller vid områdesskydd.

Insatser för skogsnäringen kräver hänsyn till skillnaderna mellan olika kategorier skogsägare. I Sverige finns ett stort antal privata och mindre skogsägare som har andra förutsättningar för och mål med sitt ägande än de större. Skogsägandet har ofta en nära koppling till lantbruket och landsbygdens utveckling.

Skogen är en förnybar resurs med lång cykel, vilket gör att insatser som görs får effekt på lång sikt. De åtgärder som vidtas behöver vara avvägda och ta hänsyn till riskerna.

Tillgång till resurser att genomföra rådgivning och andra insatser är en nyckelfråga, i synnerhet för Skogsstyrelsen. I grunden är systemet är i sig gott och bristerna beror i hög grad på otillräckliga resurser.

Länsstyrelsen Gävleborg konstaterar att det i förslaget föreslås en rad förändringar som kommer ha långtgående konsekvenser för hanteringen av kulturmiljö och fornlämningar om de antas.

Länsstyrelsen Gävleborg ser det positivt att behovet av att sköta skyddade områden så att naturvärden bevaras och utvecklas lyfts. Det är viktigt att rätt skötsel bedriva för att naturvärden verkligen ska gynnas, vilket kräver ett evidensbaserat tillvägagångssätt.

Fördjupade synpunkter

Länsstyrelsen Gävleborg saknar djupare och bredare konsekvensanalyser till hur utredningens förslag kan gå i takt med de svenska miljömålen, den internationella konventionen för biologisk mångfald, fornlämningar och kulturmiljövärden, sociala värden och rennärningen i skogsmark. Liksom EU-lagstiftning som exempelvis EU:s naturrestaureringsförordning, vattendirektivet, miljökvalitetsnormer och avskogningsförordningen.

Viktiga klimatfrågor berörs inte

Utredningen har inte i tillräcklig utsträckning tagit upp klimatförändringens negativa påverkan på skogens hälsa och dess konsekvens i form av minskad kolinlagring. Länsstyrelserna efterlyser ett större fokus på klimatanpassning för att stärka skogens vitalitet och ekosystemens funktioner och därigenom skapa resiliens mot klimatbetingade störningar.

Naturskogar är mer funktionella och därmed resilienta ekosystem än mer likåldriga, ensartade skogar. En naturskog klarar både skadeangrepp, stormar, bränder och förändrat klimat bättre än snabbväxande modernt brukade skogsbestånd. Hur vi hanterar våra skogar är därför avgörande för framtiden. Naturskogar eller skogar där fler naturskogsstrukturer finns kvar är en försäkran för att upprätthålla skogens alla ekosystemfunktioner, inklusive upptag av koldioxid. Med tillräcklig mängd naturskogar bör det gå att upprätthålla en långsiktig funktionalitet på landskapsnivå, där både processer, livsmiljöer och arter kan finnas kvar.

Negativa konsekvenser för biologisk mångfald

Utredningens förslag om bland annat gödsling och främmande trädslag kan få allvarliga konsekvenser för den biologiska mångfalden. Enligt den nationella miljömålsuppföljningen är tillståndet i miljön inte positiv, dessa förslag gynnar produktion men bidrar inte till en positiv riktning för den biologiska mångfalden.

Viktig roll i beredskapsplaneringen

Länsstyrelsen Gävleborg delar uppfattningen att skogsnäringen har en viktig roll för att klara en nationell eller internationell kris. Därför behöver näringen inkluderas i samhällets breda beredskapsplanering. Det saknas dock en analys av konsekvenser av utredningens förslag kopplade till krisberedskap och försörjningstrygghet.

Kulturmiljö

Flertalet föreslagna förändringar får negativa konsekvenser på ett sätt som gör att länsstyrelsen Gävleborg anser att de inte kan genomföras utan vidare utredningar och förändringar. Exempelvis föreslår utredningen att ansvaret för hanteringen av forn- och kulturhistoriska lämningar belägna i skogsmark ska flyttas från Länsstyrelsen till Skogsstyrelsen. Enligt kulturmiljölagen (1988:950) är det förbjudet att utan tillstånd från Länsstyrelsen rubba, ta bort, gräva ut, täcka över eller genom bebyggelse, plantering, eller på annat sätt ändra eller skada en fornlämning. Någon sådan förändring är inte föreslagen. Förslaget innebär också att samma lämningstyp kommer att hanteras olika beroende på om lämningen ligger i skogsmark eller inte. Det föreslås också att ett av miljökvalitetsmålen ska ändras så att alla kulturlämningar inte behöver bevaras.

Förslaget kring att utföra en värderande gradering mellan olika kulturhistoriska lämningar anser länsstyrelsen inte vara vare sig lämpligt eller lönsamt. Förslaget kommer att kräva stora omkostnader i form av både kapital och arbetskraft.

Jämställdhet

Länsstyrelserna saknar förslag kopplade till jämställdheten inom skogsnäringen.

Konsekvensanalysen

Analysen skulle behöva fördjupas, särskilt vad gäller klimateffekter, liksom även känslighetsanalyser för olika omvärldspåverkan (se kommentarer på konsekvenskapitlet nedan). Det gäller även effekter för sysselsättning och regional utveckling.

Rennäringen

Utredningen beskriver förslaget om att införa samrådsplikt för plantering av främmande trädslag i renskötselområdena som ett sätt att stärka renskötselintressena i samband med en avreglering av skogsvårdslagen gällande främmande trädslag i syfte att öka användningen av detsamma. Förslagen visar på en bristande förståelse för rennäringens behov och möjligheter att hävda sina rättigheter eftersom Svenska Samernas Riksförbund samtidigt vill förbjuda användningen av främmande trädslag i renskötselområdet.

Kap. 1 Författningsförslag

1.1 Förslag till lag om ändring i skogsvårdslagen (1979:429)

Länsstyrelsen Gävleborg anser att nuvarande lydelse av 14§ bör kompletteras med föreslagen, inte bytas ut.

Länsstyrelsen Gävleborg anser att nuvarande lydelse av 19§ bör behållas, prioritering utifrån områdets betydelse för bevarande av biologisk mångfald bör ske av myndighet. Länsstyrelsen avstyrker därför förslaget.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslag om rätt till ersättning enligt skogsvårdslagen 19 a §; det behöver säkerställas att ersättning enligt denna regel har en budget som regleras efter behov och omhändertas löpande i efterföljande budgetår för att markägare inte ska bli lidande.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslaget för 20§ och anser att det bör kompletteras så att ett nej från samebyn värderas.

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker införandet av skogsmarksskyddsområden (1.1, 1.3). De behov som finns kan mötas med utveckling av befintliga skyddsformer.

Gällande biotopskyddsområden är det mer kostnadseffektivt att ta hand om de biotopskydd vi har genom att exempelvis utöka deras arealer så att skyddszoner i form av utvecklingsmark kan ingå för att de ska bli långsiktigt hållbara i stället för att häva befintliga och försöka etablera nya.

1.2 Förslag till lag om ändring i jaktlagen (1987:259)

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslag om ändring i jaktlagen 14§ (1.2). Länsstyrelsen delar konstaterandet om att tillägget "Detta innefattar att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt"

förtydligar vikten av att förebygga och begränsa skador orsakade av vilt i syfte att säkerställa en tolerabel skadesituation

1.3 Förslag till lag om ändring i miljöbalken (1998:808)

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker införandet av skogsmarksskyddsområden (1.1, 1.3). De behov som finns kan mötas med utveckling av befintliga skyddsformer.

Gällande biotopskyddsområden är det mer kostnadseffektivt att ta hand om de biotopskydd vi har genom att exempelvis utöka deras arealer så att skyddszoner i form av utvecklingsmark kan ingå för att de ska bli långsiktigt hållbara i stället för att häva befintliga och försöka etablera nya.

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker ändringen i miljöbalken 7 kap, 7§, förslaget är olämpligt, då det är oklart när den kan tillämpas samt att negativa konsekvenser för naturmiljön riskeras. Nuvarande möjligheter till upphävande av reservat bedöms som tillräckliga.

1.4 Förslag till förordning om ändring i skogsvårdsförordningen (1993:1096)

Länsstyrelsen Gävleborg anser att nuvarande lydelse av 15§ bör behållas men kompletteras med förslaget om främmande trädslag dock utan arealgräns. Skogsstyrelsen bör alltid underrättas vid användning av främmande trädslag.

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker ändringen av 24§.

1.7 Förslag till förordning om ändring i artskyddsförordningen (2007:845)

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslaget om ändring av artskyddsförordningen. Det strider mot gällande EU-rätt. Den nuvarande skrivelsen i artskyddsförordningen 4 § är tagen från den svenska översättningen av fågeldirektivet.

Länsstyrelsen Gävleborg anser att det är fågeldirektivet som bör styra vad som implementeras i svensk lagtext.

1.8 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslag om ändring i förordningen (2009:1393) med instruktion för Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen anser att förslagen om tillägg tydliggör Skogsstyrelsens delaktighet i viltförvaltningen inom myndighetens eget kompetensområde. Länsstyrelsen konstaterar att Skogsstyrelsen idag innehar en viktig roll som sakkunnig myndighet inom de frågor inom viltförvaltningen som berör skog. Länsstyrelsen vill dock uppmärksamma att skrivningen gällande 1§, vetenskap och beprövad erfarenhet är inte självklart är liktydigt. Beprövad erfarenhet behöver varken utgå från vetenskap eller vara rätt. Beprövad erfarenhet bör strykas eller omformuleras.

1.9 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslaget om tillägg i form av punkt 17 i 3 § i Förslag till förordning om ändring i förordningen (2012:989) med instruktion för Naturvårdsverket (1.9). Detta eftersom frågan om begränsande och förebyggande av skador orsakade av vilt inte bör begränsas till att endast omfatta skogliga skador utifrån Naturvårdsverkets uppdragsområde.

Länsstyrelsen vill uppmärksamma att skrivningen gällande 1§, vetenskap och beprövad erfarenhet inte självklart är liktydigt. Beprövad erfarenhet behöver varken utgå från vetenskap eller vara rätt. Beprövad erfarenhet bör strykas eller omformuleras

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslaget om tillägget 4§4. Vid rapportering av faktiska tillstånd i naturen är det olämpligt att förtroendevalda politiker har en möjlighet att omformulera vetenskapliga rapporteringar till internationella rapporter. Det är politikens uppgift att ta beslut och göra avvägningar gällande hantering av olika frågor, men själva underlagen som besluten ska utgå ifrån måste göras av sakkunniga personer/myndigheter eller liknande.

1.10 Förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslag till förordning om ändring i förordningen (2017:868) med länsstyrelseinstruktion (1.10).

Länsstyrelsen anser att förslaget om tillägg i form av punkt 9 i 5 § inte är fullt lämpligt att implementera i myndighetens instruktion. Detta eftersom frågan om begränsande och förebyggande av skador orsakade av vilt inte bör begränsas till att endast omfatta skogliga skador. Länsstyrelsen är den myndighet som innehar det regionala ansvaret för viltförvaltningen vilket innebär att myndigheten ansvarar för förvaltningen av flertalet viltarter vars omfattning på

inget sätt påverkar skog och därmed varken kräver åtgärder i syfte att begränsa eller förebygga skador av vilt i skogen.

Kap. 2 Uppdrag

Länsstyrelsen Gävleborg håller med om att vågskålsmodellen är dålig om syftet är att illustrera brukandet av skog där mer av det ena ger mindre av det andra. Däremot fungerar modellen bra om man vill visa hur det står till med den svenska skogen, då produktion väger mycket tyngre än miljön. Det är absolut möjligt att bruka skog och samtidigt gynna livsmiljöer för skogens arter, däremot känner länsstyrelsen inte till någon forskning som visar att det går att öka eller ens behålla den produktion vi har i dag och gynna miljön i ökad omfattning.

Länsstyrelsen Gävleborg håller med om att kunskap är ett viktigt verktyg för skogsbruket.

Länsstyrelsen Gävleborg anser att det finns behov av forskning inom många områden, speciellt kopplat till ekologisk funktionalitet där kunskapen tyvärr är mycket bristfällig

Länsstyrelsen Gävleborg håller med om att ett evidensbaserat arbetssätt bör gälla och vikten av att få fram oberoende kunskapsunderlag.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker att Skogsstyrelsen bör jobba med rådgivning, men vill uppmärksamma att det behövs resurser för detta så inte rådgivning sker på bekostnad av annan viktig verksamhet.

Länsstyrelsen Gävleborg vill uppmärksamma att ett evidensbaserat arbetssätt även ska gälla brukandet. Uppföljning krävs för att samla kunskap om till exempel vad händer när det planteras stora arealer contortatall, vad har hänt hittills med skogsekosystemen där den har planterats. Kunskap är en viktig grund innan förslag om förändringar genomförs. Det är bra med ett system för att följa upp produktionsmål.

Kap. 3 utvärdering av skogspolitiken

Länsstyrelsen Gävleborg delar inte bilden som beskrivs av skogsbruket. Skogsbruket kan inte till stor del anses bära sina egna kostnader. Skogsstyrelsen har sedan 1993 haft som uppgift att bistå skogsbruket med diverse inventeringar såsom älgbetesinventering,

nyckelbiotopsinventeringen, hänsynsuppföljningen (tidigare P0/P1 polytax), skog och historia inventeringen, översiktlig skogsinventering med flera. Dessa inventeringar har utgjort en stor del av myndighetens årliga budgetar och syftat till att skapa ett kunskapsunderlag för skogsbruket. Anmälningar om avverkning handläggs avgiftsfritt av myndigheten. Andra näringar som på liknande vis påverkar livsmiljöer för arter får stå för kostnaderna för inhämtning av kunskapsunderlag genom miljökonsekvensbeskrivningar, inventeringar och de betalar för tillstånd att utföra sin verksamhet. Till det kan läggas att Skogsstyrelsens och Länsstyrelsernas arbete med områdesskydd varit nödvändigt för att bromsa förlusten av livsmiljöer för arter i skogsmiljöer.

Inventeringsresultat är även kunskapsunderlag för Skogsstyrelsen i dess arbete med tillsyn enligt skogsvårdslagen. Till övervägande del har myndigheten arbetat med rådgivning och information om lagens krav.

Utredningen redogör för att formellt skydd, frivilliga avsättningar och hänsynstagande vid skogsbruksåtgärder utgör drygt en fjärdedel av skogsmarksarealen. Men enligt rapporten Skyddad natur 2022-12-31 (uppdaterad 2024-05-17) från SCB och Naturvårdsverket är siffrorna som följer: De formellt skyddade områdena utgjorde vid slutet av 2022 8,9 procent av skogsmarksarealen varav 6 procent av den produktiva skogsmarksarealen, dvs 6 procent av arealen där det är möjligt att bedriva skogsbruk. 61 procent av den formellt skyddade skogen finns dessutom i fjällnära områden där tillstånd för att bedriva skogsbruk krävs.

I Gävleborgs län (visar officiell statistik från SCB) att av den totala skogsmarksarealen i länet är 3 % formellt skyddad skogsmark och 5 % frivilliga avsättningar. Det finns ingen statistik kring hänsynsytor. På en regional nivå är det långt ifrån en fjärdedel av skogsmarken som är avsatt för naturvårdsändamål och långt kvar till att komma upp i de internationella målen som handlar om behoven av skydd på 30 %, varav 10 % strikt (formellt) skydd.

De frivilliga avsättningar och hänsynsområden som sparas av skogsägare saknar till stor del relevanta tillgängliga data vad gäller kvalitet och skötselbehov det är därför svårt att avgöra både betydelsen som livsmiljöer och skötselbehov. Då det ej är formellt skyddade områden är inte heller långsiktigheten säkerställd, dvs det går inte att fastställa om detta är områden med betydelse som

livsmiljöer för hotade arter eller om dessa områden kommer finnas kvar och skötas i tillräcklig omfattning för att utveckla sådana värden.

Det är positivt att behovet att sköta skyddade områden så att naturvärden bevaras och utvecklas lyfts fram. Det bör säkerställas att det är rätt skötsel så att naturvärden verkligen gynnas, här bör ett evidensbaserat tillvägagångssätt tillämpas.

Kap. 4 Synliggör skogens klimatnytta

Förslaget om ett nytt sätt att redovisa skogens klimatnytta avstyrks. De globala modellerna bör behållas för kontinuitet och säkerställa att beräkningar görs likartat mellan länderna.

Kap. 5 Ny syn på naturvårdsavsättningar och klimathänsyn

Den generella hänsyn som markägare uppmanas ta är inte tillräckliga för att skydda alla arter, särskilt EU-skyddade arter och känsliga fågelarter. Förslagen med ett utökat ansvar för markägare riskerar att leda till negativ påverkan på hotade, skyddade och störningskänsliga arter i skogsbruket och kan öka artskyddsbrott, främst på grund av det kräver betydande kunskaper. Om förslaget tas vidare, så behöver de kompletteras med myndighetsstöd till markägarna med underlag och rådgivning.

Länsstyrelsen Gävleborg instämmer i förslaget som handlar om att ta fram en ambition avseende skötsel av de undantagna områdena.

Länsstyrelsen Gävleborg ställer sig positiv till att regeringen på lämpligt sätt upprättar en nationell förteckning över fågelarter vars populationer inte befinner sig på en tillfredsställande nivå (5.3).

5.3.3 Länsstyrelsen Gävleborg anser inte att den förlagna ändringen i praktiken kommer ändra något relaterat till fåglars skydd. Eftersom domen från Estland (mål C-784/23 a) kom i samband med att denna utredning skulle lämnas har man av förklarliga skäl inte hunnit analysera domen något djupgående. Naturvårdsverket tillsammans med Skogsstyrelsen har gjort en gemensam tolkning av domen där deras bedömningen är att ökad hänsyn vid avverkningsåtgärder under fåglars häckningstid kan behövas för att undvika förbud enligt artskyddsförordningen. EU-domstolen har alltså besvarat frågor gällande hur Fågeldirektivets artikel 5 a, b och d ska tolkas,

något som därmed även då gäller för Sverige, oavsett om Sverige ändrar 4 § artskyddsförordningen.

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslagen om att ett beslut om naturreservat och ett biotopskyddsområde uttryckligen ska kunna upphävas (5.4). Formellt skydd av skog gör mest nytta när man skyddar värdekärnor samlade i värdetrakter. Länsstyrelsen ser även att förslaget skulle kunna innebära att anslag för skydd av skog i stället används för att skydda områden med lägre naturvärden. Genom naturliga processer i ett skyddat område kan naturvärdena ibland förändras över tid, vilket innebär att syftet behöver ändras för att en ändamålsenlig skötsel ska kunna genomföras. Det innebär dock inte att naturvärdena inte längre finns där och att skyddet ska upphävas, bara att naturvärdena har ändrats/utvecklats sedan beslutet skrevs. De exempel som nämns i utredningen som skäl för ett upphävande, i form av skador efter stormar eller insektsangrepp, är naturliga störningar som kan förändra ett skogsbestånd men som inte nödvändigtvis gör att naturvärdena minskar eller försvinner, och därför inte heller gör att områdesskyddet bör upphävas.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslaget om ersättning vid förbud mot avverkning med följande förtydligande: Skogsmetoden bör anpassas för att undvika skada på den eller de arter som är i behov av skydd eller i juridisk mening ska skyddas (fridlysning). Länsstyrelsen anser därför inte att ersättning ska ges för den hänsyn som är lagstadgad. Tillsynsmyndigheten för artskydd bör i samråd med markägaren komma fram till hur hänsyn kan tas. Länsstyrelsen anser annars att risken för att markägare vill ha ersättning föregår de alternativ som finns genom hänsynstagande av de påträffade arterna. Det riskerar att åsidosätta gällande lagstiftning samt ge konkurrens om medel för områdesskydd. Ersättningsfrågan är en viktig aspekt och ska ersättningsmöjligheten utökas behöver den samlade budgeten till ersättning ökas.

Utredningen föreslår att om fågelarter kan komma att påverkas av en skogsbruksåtgärd på sådant sätt att förbudet i 4 § artskyddsförordningen aktualiseras bör den kostnad detta innebär för markägaren kunna ersättas. Länsstyrelsen ser inte att utredningen diskuterar det mest grundläggande arbetssätten inom artskydd, nämligen skadelindringshierarkin, utan drar slutsatsen att det är staten som ansvarar för att skydda hotade arter eller ge ersättning till markägare. Skadelindringshierarkin syftar till att i första hand undvika skada så att åtgärden inte blir otillåten. Många skogliga aktiviteter skulle vara förenliga med artskyddsförordningen

om mer hänsyn togs. Verksamhetsutövaren har en skyldighet enligt 2 kap 2 § MB att göra en utvärdering av den miljöpåverkan som åtgärden har.

Kap. 6 Mer variationsrikt skogsbruk

Som ett led i ett variationsrikt skogsbruk förs fram att det skulle vara fördelaktigt att tillåta markägaren bruka delar av sin fastighet mer intensivt, för att öka möjligheten att återskapa naturvärden och lämna mer hänsyn på andra arealer. Både produktions- och miljövärden skulle värnas och gynnas av det. Det anser länsstyrelsen är ett intressant förslag att arbeta vidare kring. Den kräver dock ytterligare utredning innan det går att påbörja en intensivare skogsbruksmodell enligt utredningens förslag.

Länsstyrelsen Gävleborg instämmer i att det behövs mer kunskap om hyggesfria brukningsmetoder. Vi saknar dock förslag som skulle leda till att sådana metoder vann insteg.

Kap. 7 Ökad rådgivning

Länsstyrelsen Gävleborg är enig med den problembild som beskrivs. Utvecklingen med minskad rådgivning är klart bekymmersam.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslaget om att rådgivning ska utgöra en betydelsefull del av Skogsstyrelsens kärnverksamhet (7.4). Länsstyrelserna bedömer att mer statlig rådgivning efterfrågas av skogsbrukets aktörer och kan göra reell skillnad i skogen för att nå skogsvårdslagens båda mål.

Länsstyrelsen i Gävleborg anser att ökad kunskap om klimatanpassning bör inkluderas i rådgivningen, dels avseende själva skogen, men även hur skogsbruket kan öka/minska risker inom t.ex skred. Detta skulle möjliggöra för en kunskapsökning hos mindre bolag/privatpersoner som saknar tillgång till egna experter inom klimatanpassning.

Länsstyrelsen Gävleborg ser även positivt på förslaget om en rådgivningskampanj som en del i ett större kunskapslyft kring skogsskötsel och vilka insatser som krävs för att nå de skogspolitiska målen; både avseende produktion och miljö. Det är dock viktigt att denna ökade rådgivning och rådgivningskampanj inte sker på bekostnad av myndighetens tillsynsverksamhet, eller att rådgivningen enbart kommer att handla om ökad produktion på bekostnad av miljöhänsynen.

Även länsstyrelserna kan ses som en genomförandepart genom de regionala skogliga råd som föreslås med utgångspunkt i skogsprogrammen.

Kap. 8 Ökad skogsproduktion

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslagen som handlar om att öppna upp för ökad användning av främmande trädarter. (8.3)
Riskerna med att föra in nya trädslag i stor skala är oöverskådliga och kommer förändra de skogliga ekosystemen i grunden. Om förslaget om ökad användning av främmande trädslag genomförs, behöver lagstiftningen ses över vad gäller ansvar för att motverka spridning av trädindivider och uppföljning av risker och konsekvenser. Flytt av inhemska provenienser norrut eller ädellöv från norra Tyskland till södra Sverige skulle kunna minska konsekvenserna av klimatförändringarna.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker dock den del av förslaget om att användningen av främmande trädarter ska anmälas till Skogsstyrelsen.

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslaget att Skogsstyrelsen får i uppdrag att se över sina föreskrifter om föryngringsåtgärder, i syfte att förbättra möjligheterna för en tillsyn som är relevant för att gott föryngringsresultat (8.4).

Länsstyrelsen Gävleborg anser att det är angeläget att Skogsstyrelsen fortsätter att inkludera ungskogar i sin rådgivningsverksamhet (8.5).

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslaget om gödsling (8.6).
Tillförande av gödning förändrar skogens ekosystem i grunden. Utredningen tar inte upp befintlig kunskap om gödslingens påverkan på den biologiska mångfalden. De negativa konsekvenserna riskerar att orsaka negativ påverkan på bland annat biologisk mångfald och med oklara konsekvenser för markens långsiktiga produktivitet. Gödsling ger även negativa effekter på markväxande arter som bär och svamp.

Länsstyrelsen Gävleborg är positiva till askåterföring (8.7), och anser att uppdraget till Skogsstyrelsen ska vara att ta fram rekommendationer för hur askspridningen bör utföras med målet att uppnå miljökvalitetsmålet "Bara naturlig försurning". Askåterföringen behöver styras till rätt områden ur försurningssynpunkt.

Länsstyrelsen Gävleborg avstyrker förslaget om att länsstyrelserna ska få i uppdrag att göra en översyn av reservatsföreskrifter utifrån risken för skogsskador i reservaten och i skog i anslutning till naturreservat (8.8). Det finns i dagsläget inget som hindrar myndigheterna att göra en översyn av reservatsföreskrifterna när det anses nödvändigt. Länsstyrelserna bedömer, liksom Skogforsk att det endast är aktuellt i lokala fall, varför ett generellt uppdrag inte är påkallat.

Kap. 9 Nytt forskningsprogram

Länsstyrelsen Gävleborg delar utredningens slutsats att det behövs en förstärkt skogsforskning. Med ökad efterfrågan på skogsråvara, klimatförändringar, nya regelverk och nya förväntningar på hur skogen ska brukas behövs ett forskningsprogram med fokus på skogsskötsel. Länsstyrelsen välkomnar förslaget att ge Formas i uppdrag att tillsätta ett forskningsprogram med fokus på skogsskötsel eftersom anpassning till ett förändrat klimat nämns som en av inriktningarna. Även här är det möjligt att inkludera hur skogsbruket kan minska (och i vissa fall öka) riskerna från ett förändrat klimat för andra verksamheter/intressen. Mer forskning på påverkan av mykorrhizabildande marksvampar behövs också. Forskning visar att mycket tyder på att mykorrhizabildande marksvampar som hjälper träden med näringsupptag slås ut av gödsling. På längre sikt kan det innebära att gödslingen får en negativ effekt på tillväxten av skogen.

Kap. 10 Inför ett evidensbaserat beslutsfattande

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker ett evidensbaserat arbetssätt, det är viktigt att alla aspekter tas med. Forskning inom alla områden där skogsbruket påverkar bör sammanvägas. Det är också självklart och nödvändigt att underlag till politiska beslut vilar på saklighet och analys, så som beskrivs.

Kap. 11 Ett tydligare Sverige i EU

Länsstyrelsen Gävleborg stödjer förslaget om ett stående forum för samhällsgemensam omvärldsbevakning när det gäller skogsfrågorna. Detta forum bör utformas med förebild i det råd för skogsindustrins värdekedja som regeringen inrättat.

Kap. 12 Tydligare miljö kvalitetsmål

Länsstyrelsen Gävleborg tillstyrker förslaget att regeringen återkommande ger Miljömålsberedningen i uppdrag att föreslå etappmål för att tydligare styra miljömålsarbetet mot de uppsatta politiska målen (12.6). Detta ligger också i Miljömålsberedningens grunduppdrag.

Regeringen beslutar om preciseringar till miljö kvalitetsmålen och förändringar av befintliga. Länsstyrelsen Gävleborg ser inte tillräckliga skäl för att ändra preciseringarna enligt utredningens förslag. Tillägget att produktionen av skogsråvara inte får äventyras avstyrks. Ett sådant tillägg innebär en stor påverkan på balansen mellan produktion och miljö, till produktionens fördel, och målen kan då inte längre sägas vara likvärdiga.

Utredningen bedömer att miljö kvalitetsmålet ”Levande skogar” ska följas upp och utvecklas med ett evidensbaserat arbetssätt (12.7). Länsstyrelsen Gävleborg anser att miljömålen redan bygger på en vetenskaplig grund och att nuvarande ansvar för uppföljningen är fungerande. Däremot ser länsstyren positivt på att målen och deras respektive etappmål inom miljömålssystemet så långt möjligt uttrycks specifikt och är mätbara. Länsstyrelsen håller med om att ”förekomsten av kvarvarande gamla kontinuitetsskogar och hur de behandlas är en viktig faktor för framtidens Levande Skogar”. Förslag på hur de ska behandlas levererar utredningen tyvärr inte, vilket hade varit önskvärt.

Länsstyrelsen Gävleborg håller med utredningens beskrivningar av bedömningen av att medlen för Grön Infrastruktur och formella avsättningar är för små, och att det händelsestyrda skyddet ur en ekonomisk synvinkel i vissa fall sker på bekostnad av det strategiska skyddet (ersättningar till nekade avverkningar istället för strategiskt skydd av större områden i ett landskapsperspektiv). Länsstyrelsen konstaterar även att möjligheterna att prioritera det strategiska arbetet med formellt skydd ytterligare har försämrats med de senaste neddragningarna i medel till områdesskydd, samt det förändrade arbetssättet där initiativ till formellt skydd ska komma från markägarna själva, och inte alltid passar in i den övergripande strategiska planeringen myndigheterna tagit fram.

Angående utredningens bedömning att miljömålssystemet bör ses över är Länsstyrelsen Gävleborg uppfattning att det är bra att

fortlöpande utveckla, konkretisera och förbättra systemet, men att det i grunden är gott och ändamålsenligt.

Angående förslaget att uppdatera målmanualen för Levande skogar och justera indikatorerna (12.7) vill Länsstyrelsen Gävleborg påpeka att båda dessa löpande uppdateras så att de är aktuella och uppfyller de behov som finns i uppföljningen. Detta görs på målmyndighetens eget initiativ. Det skulle vara ytterst olämpligt att peka ut en enskild ekosystemtjänst som skogen genererar, likställa detta med andra mål för hållbar utveckling och definiera hela miljömålet utifrån att detta inte får påverkas. Utredningen har bedömningen att målen för miljö och målen för produktion fortsatt ska vara likställda.

Länsstyrelsen Gävleborg vill belysa det faktum att det är många fler aktörer än myndigheter som arbetar med att nå målen. Ett framgångsrikt resultat innebär att fler aktörer gemensamt behöver bidra till arbetet, miljömålen handlar mycket om att samla hela samhället och att alla olika aktörer ska bidra. Näringsliv, privata aktörer, kommuner, olika samhällsorganisationer vill, kan och bör bidra till att uppnå målen, miljömålssystemet bygger på att alla ska hjälpas åt.

Kap. 13 Samlade konsekvenser

Länsstyrelsen Gävleborg anser att det inte bör förekomma förenklingar i en utredning. Att öka produktionen för ökad tillgång till biomassa leder inte per automatik till ökad sysselsättning, regional utveckling eller klimatnytta. Ökade naturvårdsambitioner leder inte heller per automatik till negativa konsekvenser.

Det är svårt att ur en utredning få en tydlig bild över konsekvenserna för enskilda och företag. Här bedöms att små företag och enskilda markägare kommer att drabbas av högre kostnader som ett resultat av ökade produktionskrav, men samtidigt kommer ett förenklat regelverk vara positivt för dem. Det tycks motsägelsefullt.

Hur viktig skogsnäringen verkligen är för sysselsättningen i jämförelse med andra branscher är heller ingenting som utredningen har tittat på. Enligt officiell statistik är antalet anställda i skogsbruket omkring 15 000, och de två branscherna i skogsindustrin (tillverkning av trävaror och pappersindustrin) har runt 28 000 respektive 30 000 anställda. Det innebär att det är ca 73 000 anställda totalt i de tre branscherna. Eftersom det även finns en

stor mängd enskilda näringsidkare och övriga skogsägare som kan få inkomst från skogen tas statistik fram från kontrolluppgifter och deklARATIONER för att få siffror på antalet sysselsatta inom skogsbruket. Antalet personer med inkomst primärt från skogsbruk, tillverkning av trävaror och pappersindustrin blir då 46 000, 42 600 respektive 33 000 personer. Man är då uppe i antalet 121 600. Det ligger i linje med den siffran på 120 000 som utredningen skriver om.

Men i utredningen beskrivs om ytterligare 300 000 enskilda markägare som "äger skogsbruksmark och således bedriver näringsverksamhet", och som kommer påverkas av utredningens förslag. Länsstyrelsen Gävleborg kan inte härleda dessa data till något underlag.

Utredningen har inte visat några siffror eller beräkningar kring eventuella negativa effekter på sysselsättningsgraden som förslagen och åtgärderna för en ökad tillväxt och ökad produktion i skogen skulle kunna ge inom andra branscher som också är beroende av skogen. Det innebär att en ensidig bild av effekterna redovisas. Exempelvis hade det varit värdefullt att få en bild av bedömd påverkan på friluftsliv och turism, som sannolikt skulle kunna påverkas negativt. Enligt Tillväxtverkets statistik kring turism står turismnäringen för 123 693 årsarbetskrafter år 2022, detta trots att pandemiåren innebar en nedgång i sysselsättningsgraden, men återhämtning verkar pågå. Statistiken är svårt att jämföra, då årsarbetskrafter innebär att det kan vara fler personer än så som är sysselsatta.

Utredningen nämner också att 0,6 procent av landets totala sysselsättning finns inom skogsbruket år 2022. Som jämförelse stod enligt SCB turismen för 1,18 procent 2022.

Utredningar kring effekter av ökade naturvårdsambitioner, investeringar, ersättningar och system som gynnar andra alternativ än ökad produktion och skogsindustri saknas helt.

De som medverkat i beslutet

Beslutet har fattats av landshövding Carina Ståhl Herrstedt med avdelningschef Joel Isensköld som föredragande. I den slutliga handläggningen har också Anna Jansson enhetschef medverkat.

Denna handling har godkänts digitalt och saknar därför namnunderskrift.

Kontaktuppgifter till Länsstyrelsen

Kontakta oss via e-post gavleborg@lansstyrelsen.se, postadress
Länsstyrelsen Gävleborg, 801 70 Gävle, eller ring vår växel
010-225 10 00.

Vår webbadress är lansstyrelsen.se/gavleborg.

Du kan läsa om hur Länsstyrelsen behandlar personuppgifter på
Länsstyrelsens webbplats:
www.lansstyrelsen.se/gavleborg/personuppgifter